

3.2 KRITÉRIA PRO PÍSEMNÉ ZPRACOVÁNÍ INFORMACÍ K TÉMATU – 9. ROČNÍK ZŠ („referát“)

kritéria	nejlepší úroveň	přijatelná úroveň	je co zlepšovat
volba tématu	žák si téma volí samostatně, využívá možnosti konzultovat s učitelem a se spolužáky dle pravidel dohodnutých pro konzultace	žák si vybere z několika navržených témat	žák zpracuje zadané téma
konzultace	žák průběžně a efektivně konzultuje s učitelem i se spolužáky podle dohodnutých pravidel (nekonzultuje jen téma, ale i meziverze referátu)	žák konzultuje jen s učitelem nebo jen se spolužáky; žák konzultuje chaoticky, bez záměru – neumí se zeptat na svůj problém; žák nevyužije rad získaných z konzultace	žák práci odevzdá bez konzultací; konzultuje jen na učitelovo vyzvání; konzultuje na poslední chvíli, takže už nemůže využít rady z konzultace
přepřacování	žák odevzdá verzi, která je několikrát přepracovaná; žák je schopen u odevzdané verze říct, jak by ji ještě dál vylepšil, kdyby měl čas	žák se při přepracování zaměří jen na povrchní věci nebo na odstranění formálních chyb	žák odevzdá první verzi
cíl referátu	ze zpracování referátu je zřejmé, že žák si byl vědom účelu referátu (odkrýt rozpor v informacích o tématu; přesvědčit pro svůj postoj k tématu nebo vidění tématu; pobavit; podrobně informovat; ...)	žák výslovně uvede účel, ale referát mu pak neodpovídá; referát má zřejmý účel, ale žák ho neumí formulovat ani na vyzvání	v referátu jsou sneseny údaje k tématu, ale z jejich zpracování není zřejmé, jaký záměr měl autor referátu
adresát referátu	žák volbou slov (včetně terminologie), stavbou vět, členěním textu a délkou textu, pomocí vysvětlivek, použitím obrázků apod. respektuje adresáta svého referátu (spolužáci, mladší žáci, rodiče, ...)	žák volí prostředky s ohledem na jednoho možného adresáta, na ostatní adresáty, kteří přicházejí v úvahu, zapomíná	žák přehlíží možné adresáty svého textu, nijak je nezohledňuje
struktura (při písemném zpracování)	text je myšlenkově přehledný, logicky strukturovaný, členěný do odstavců nebo i větších celků; součástí textu je osnova nebo myšlenková mapa (případně ve formě obsahu)	text občas vybočuje z jasné struktury, některé odstavce mísí několik myšlenek; myšlenky v textu na sebe nenavazují; osnova nebo myšlenková mapa neodpovídají zcela textu	text není členěn, odstavce nevyjadřují jednu myšlenku, myšlenky nejsou ukončené; žák nepřiloží ani osnovu, ani myšlenkovou mapu nebo jinou pomůcku pro strukturování textu

zdroje	žák využije podle tématu a cíle všechny odpovídající zdroje (odbornou literaturu, „živé zdroje“, populární literaturu, film, pokus, internet, ...)	žák využije více zdrojů, ale některý zdroj podstatný pro téma a účel mu chybí	žák čerpá převážně z jednoho typu zdroje (např. jen z internetu)
citace	žák řádně uvádí prameny v textu i za textem, používá poznámkový aparát dohodnutým způsobem	žák uvede prameny za textem, ale v textu chybějí odkazy; občas vybočí z dohodnutého způsobu uvádění zdrojů	žák neuvádí prameny podle domluvených pravidel
styl	text neobsahuje „omáčku“ – nic neříkající věty; slovní zásoba je výstižná a pestrá, odpovídá tématu	v textu je několik míst, která vyžadují stylistické vylepšení	text obsahuje vycpávkové věty, slovní zásoba je chudá, opakují se slova tam, kde by nemusela, není vždy jasné, k čemu se vztahují vedlejší věty či zájmena, objevují se vyšínutí z vazby
správnost	text je bezchybný	text obsahuje maximální povolené množství a typ chyb	text obsahuje nadměrné množství chyb (dle dohody)
termín	referát je odevzdán v termínu (práce odevzdaná po termínu bez závažného důvodu nebude vůbec přijata)		

Komentář

Navržená kritéria vypadají na první pohled velmi složitě a pro devátáky náročně. To platí v případě, že bychom s podobnými cíli pro psaní referátů (nebo jakýchkoli jiných písemných zadání) začali až v deváté třídě. Pokud začneme se žáky psát na prvním stupni (formou dílny psaní) nebo aspoň pokud začneme hned v šesté třídě, žáci devátého ročníku jsou výše popsaného výkonu schopni, pochopitelně při zpracování obsahu, který je jim přiměřený.

Při rozvíjení dovednosti psaní nemůžeme očekávat, že se žáci naučí vše naráz. Začneme pomalu, například jen tím, že se budeme učit se žáky volit téma a zvolené téma strukturovat. Od samého počátku výcviku v psaní je důležité, aby se žáci naučili konzultovat jak se spolužáky, tak s učitelem. Nenaučí se to samovolně, je třeba tomu věnovat čas a zprostředkovat žákům různé pomůcky (jak klást při konzultaci otázky; jak si zaznamenat rady a pak je využít; jak poznat, kde je slabina mého díla a nač se mám při konzultaci soustředit apod.).

Žáci by si měli zvykat na přepisování, čili vylepšování textu, a na to, že definitivní verze musí být prapovísně správná.

	4	3	2	1
práce s citi	práci, se dostal do povědomí učitele a jeho kolektiv	stane si o práci s citi	stane si o práci s citi, ale při SH má nepříjemný vzhled	nepracuje s citi vůbec
přidání zdrojů	žák si sám našel zdroj a použil ho v práci	žák si našel zdroj a použil ho v práci, ale s nevhodnými formátovými úpravami	žák si našel zdroj a použil ho v práci, ale s nevhodnými formátovými úpravami	nepracuje s žádnými zdroji
práce s výstupy SH	žák reflektuje práci s výstupy SH a uvádí je v práci	žák s výstupy SH pracuje, ale ne vždy efektivně	s výstupy SH pracuje, ale ne vždy efektivně	s výstupy SH nepracuje
pauzička na slovo hodnocení	žák si sám našel slovo hodnocení a použil ho v práci	žák si našel slovo hodnocení a použil ho v práci	žák si našel slovo hodnocení a použil ho v práci	nežádné slovo hodnocení